

[1] Udvalgets Forslag: i Linie 11, Dr. det „communale“ udgaaer. vedtoges med 67 Stemmer mod 1.

2) I andet Stykke de Ord „enkelte communale“ udgaae. vedtoges eenstemmigt med 63 Stemmer.

Formanden: Saaledes ere alle Endringsforslagene bragte til Afstemning, og der staaer nu kun tilbage, at stille Lovforslaget i sin Heelhed til Discussion og dernæst til Afstemning.

Ordføreren: Der har meget ofte været opkastet Spørgsmaal her i Salen om, hvorledes nærværende Lov, naar den nu udgaaer i denne Stikelse, vil blive modtagen i Landet. Jeg vil tillade mig kort at yttre mig herom. Jeg vilde først sige om Eierne af det privilegerede Hartkorn, at jeg troer, at de for en stor Deel vel ville beklage, at denne Lov ikke var udforkommen i en tidligere Periode, da deels Anskuelserne derom vare forskjelligte fra de nuværende, og deels Statens Forsatning bedre, saa at den var istand til at yde dem et bedre og større Bederlag. Men jeg troer, at de Alle dog ville erkjende, at, saaledes som Forholdet baade i den ene og i den anden Henseende nu staaer, saa har den lovgivende Magt ikke kunnet gaae videre, end her er skeet i den Erstatning, som man har villet give dem. Hvad Eierne af det uprivilegerede Hartkorn og andre Skatteydere angaaer, saa tilstaaer jeg, at jeg vel troer, at de paa enkelte Steder i Landet ville i Begyndelsen betragte denne Lov med mindre gunstige Bine. Jeg troer, det vil ikke udeblive, at mangen Een vil spørge: Hvorfor skal der gives Bederlag for Ophævelsen af en Skattelettelse, som altid har været uretfærdig? Men jeg troer, at det vil kun vare en kort Tid, inden saadanne Uttringer ville forstumme. Jeg tillader mig at formene, at der er mange Skatteydere her i Landet, og mange Bønder, som dog vide, hvad Hartkorn vil sige, der dog ikke for nu ved vore Forhandlinger have havt noget klart Begreb om, hvori den saakaldte Skattefrihed for Hovedgaardene egentlig bestod, hvor stor den var, for hvilke Skatter Hovedgaardene vare frie, samt hvilke andre Byrder de derimod specielt maatte bære. Dette er vel nu blevet dem klart; men det har det ikke været for dem

for. Hvad Bonden derimod dagligt har seet, og altid ærgret sig over, det var, at naar han blev tilfagt til Veiarbejde, saa blev Herremanden hjemme, og kunde bagefter have den Fornøielse at kjøre paa den istandsatte Vej; naar Sognefogden tilfagde til at kjøre Kongereiser, saa gif han Herremandens Dør forbi, og dette er Noget, som er gaaet Bonden haardt til Hjerte. Det er Slutningen af Loven, de sidste §§, som for mig er langt den vigtigste Deel; og jeg er overbevist om, at, naar Bonden i nogen Tid har faaet at see, at nu ere alle sige Friheder forsvundne, nu tager baade den Ene og den Anden Deel i de offentlige Byrder, som ere at bære, naar dette i noget Tid er blevet prøvet, saa vil han sige, at det var dog godt, at denne Lov kom ud (Hør!), at man ikke længere skulde vente paa en Rigtiggjørelse. Jeg har hørt en æret Rigsdagsmand idag sige, at det er en halv Forholdsregel, som herved skeer. Det kan jeg ikke erkjende; Forholdsreglens Fuldstændighed er begrundet deri, at Alt, hvad der hedder frit Hartkorn, forsvinder, at der ikke i Fremtiden bliver Noget tilbage, hvori man for det ene eller det andet Hartkorn kan grunde en Fritagelse for at deeltage i alle de Byrder, som Staten finder det nødvendigt at paalægge. Den samme ærede Rigsdagsmand har sagt, at, dersom Eierne af det privilegerede Hartkorn vilde, navnlig i 1848, have renoncèret paa Skattelettelsen, saa vilde Bønderne til Gjengæld gjerne have indrømmet dem for deres Livstid Frihed for Deeltagelse i de communale Byrder. Dette strider aldeles mod min Overbeviisning; jeg troer tværtimod, at, hvis de havde sagt, at de strax vilde deeltage i alle communale Byrder, saa vilde Bonden gjerne, hvis det stod til ham, have sagt: Ja, saa er det billigt, at I for eders Livstid eller for saa og saa mange Aar blive fritagne for Forhøielse i Eders Skatter (Ja!). Saaledes som Sagen nu staaer, er jeg overbevist om, at denne Lov, hvis ikke strax, saa dog om kort Tid, vil møde almindelig Velvillie her i Landet, og jeg er forvisset om, at, naar jeg siger Ja til den, saa opfylder jeg min Pligt (Hør!).

Formanden anmeldte derpaa, at Afslutning af Forhandlingerne var forlangt, men, da der